

АУДИТ ГУДВІЛУ ПІД ЧАС ОПЕРАЦІЇ ЗЛИТТЯ ТА ПОГЛИНАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Нежива М.О., канд. екон. наук

Київський національний торговельно-економічний університет

Гудвіл є нематеріальним активом, тобто вартістю репутації суб'єкта. Він має потенціал до самонараховування, проте немає фізичної форми. Гудвіл, визнаний в угоді М&А, представляє собою очікувані майбутні економічні вигоди, що можна отримати із активів, придбаних в угоді М&А. Іншими словами, це справедлива вартість синергії двох компаній, що об'єднуються. Особливістю гудвілу є те, що він не може генерувати грошовий потік самостійно, а тільки в поєднанні з іншими активами підприємства – послугами, готовою продукцією, запасами.

П(С)БО 19 «Об'єднання підприємств» визначає, що гудвіл – це перевищення вартості придбання над часткою покупця у справедливій вартості придбаних ідентифікованих активів, зобов'язань і непередбачених зобов'язань на дату придбання [1]. МСФЗ 13 «Оцінка справедливої вартості» визначає гудвіл як актив, який являє собою майбутні економічні вигоди, що виникають з інших активів, придбаних під час об'єднання бізнесу та які не ідентифікуються і не визначаються окремо [2]. Отже, в найбільш широкому розумінні гудвіл – це хороша репутація компанії, солідна (лояльна) база клієнтів чи споживачів, ідентичність та визнання бренду, особливо талановита робоча сила та власні технології.

Важливо зазначити, що з поняттям гудвіл (goodwill) часто використовується у поняття бедвіл (badwill), що може трактуватись як негативний гудвіл. Пояснимо: коли компанія має сильний бренд, фінансову стійкість і добре розвивається, її можна придбати з виплатою гудвілу та відображення його на балансі. Проте, коли компанія пере-

живає кризу, вона фінансово нестабільна, а діло йде до банкрутства, її можна придбати по бедвілу – нижче вартості її чистих активів. Тому бедвіл є різницею між справедливою вартістю та вартістю чистих активів, яка має негативне значення.

Метою аудиту гудвілу під час операцій М&А є встановлення правильності розрахунку її розміру та ризику зменшення оціненої вартості у майбутньому в результаті впливу на гудвіл змін на ринку, політичної ситуації, наявності економічної кризи, закритті кордонів в країні, де працює компанії та інше. Метою аудиту гудвілу після операцій М&А є встановлення правильності розрахунку гудвілу та правильності оплати угоди з дотриманням визначеної вартості гудвілу.

Для багатьох фірм проведення аудиту гудвілу є важливим, адже вартість їхньої репутації є одним з найбільш важливих факторів отримання прибутків. Етапи аудиту гудвілу під час операції М&А підприємств:

- отримання розуміння майбутньої аудиторської перевірки;

- оцінка ризиків (обсяг гудвілу відносна кількість тестів, що буде проведена; наявність несприятливих подій; чутливість гудвілу до змін на ринку; наявність значних змін в оцінці, управлінні гудвілом з боку клієнта протягом звітного періоду);

- планування аудиторських процедур;

- застосування процедур оцінки внутрішнього контролю, тестування контролю;

- застосування аудиторських процедур безпосередньо до гудвілу;

- узагальнення результатів та складання висновку.

Для того, щоб перевірити гудвіл, потрібно застосувати наступні аудиторські процедури:

- перевірка угоди про M&A;
- перевірка наявності обставин, які враховуються під час оцінки гудвілу, аби оцінити, чи обґрунтованою є величина гудвілу;
- переглянути та вивчити протоколи Загальних зборів, тобто повинен бути встановлений факт, що угода M&A була дозволена акціонерами;
- перевірка результатів процедури оцінки активів підприємства;
- розрахунок та порівняння гудвілу власноруч аудитором з врахуванням всіх отриманих даних.

Після застосування таких процедур аудитор отримує аудиторські докази та формує з них аудиторські робочі документи. Всі вони наповнюють аудиторський файл перевірки гудвілу. Якщо відповідно до професійного судження аудитора аудиторських доказів достатньо, щоб зробити висновок про правильність операцій з гудвілом під час реалізації угоди M&A, то він формує висновок. Висновок передається клієнтові, який на його основі робить відповідні інвестиційні рішення.

Таким чином, аудит гудвілу під час операцій M&A є дуже важливим кроком, адже дозволяє визначити, чи не завищена вартість угоди, правильно оцінена репутація сторони, що купується. Складність роботи з гудвілом полягає в тому, що в Україні це ще мало поширена тема, а тому залучення аудиторів до перевірки є дуже важливим рішенням. Інакше потім можуть виникнути питання як від сторони-покупця, так і від регулюючих органів.

Перелік посилань:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств» затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 07 лип. 1999 р. № 163. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0499-99> (дата звернення 19.04.2020).
2. Міжнародний стандарт фінансової звітності 13 «Оцінка справедливої вартості». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_068 (дата звернення 19.04.2020)